

รายงานผลงานเรื่องเติมการทดลองที่สิ้นสุด ปี 2561

-
1. แผนงานวิจัย : วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพืชเศรษฐกิจหลักในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
 2. โครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง
 3. กิจกรรม : การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตถั่วลิสงในสภาพนา
กิจกรรมย่อย (ถ้ามี) : ระบุชื่อกิจกรรมย่อยตามแบบ ว1-ก ที่ผ่านการอนุมัติ
 4. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสงในสภาพนา
จ.ยโสธร
ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : ระบุชื่อการทดลองตามแบบ ว1-ก ที่ผ่านการอนุมัติ
 5. คณะผู้ดำเนินงาน
หัวหน้าการทดลอง : นางสาวพัชร์ทิพา เดชพละ สังกัด ศูนย์วิจัยและพัฒนาการ
เกษตรยโสธร
ผู้ร่วมงาน : นายอภิชาติ เมืองซอง
นายประภาส แสบยอน
นายชาญยุทธ หงษ์มาลัย
นายวสันต์ พุทธิใจกา
นายบุญธรรม ศรีหล้า
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยโสธร

6. บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสงในสภาพนา ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร และตำบลโคกนาโก อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ดำเนินการทดสอบในปี 2559-2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการผลิตและยกระดับผลผลิตถั่วลิสงในพื้นที่ให้มีปริมาณผลผลิตและคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น และเพื่อสร้างระบบการผลิตในพื้นที่ที่มีความยั่งยืน ดำเนินการทดสอบการปลูกถั่วลิสง 2 กรรมวิธี คือ วิธีทดสอบโดยใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร เปรียบเทียบกับวิธีเกษตรกร แต่ละกรรมวิธีมีเกษตรกรร่วม

โครงการ 10 ราย ใช้ถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ทั้ง 2 กรรมวิธี ผลการทดลองจากค่าเฉลี่ยรวม 3 ปี (2559 – 2560) พบว่า วิธีทดสอบได้ผลผลิตฝักสด 518.21 ก.ก./ไร่ สูงกว่าวิธีเกษตรกร คือ ได้ผลผลิตฝักสด 396.21 ก.ก./ไร่ วิธีทดสอบรายได้ 12,810.7 บาท/ไร่ สูงกว่าวิธีเกษตรกรซึ่งมีรายได้ 10,779.5 บาท/ไร่ ค่า BCR คือ 3.1 สูงกว่าวิธีเกษตรกร การนำเทคโนโลยีใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในพื้นที่ของเกษตรกร และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดยโสธร

Abstract

Research and technology development for the peanuts production in efficiency of farm, Du Thung Subdistrict, Mueang Yasothon District, Yasothon Province and Koknago Subdistrict, Patiu Yasothon District, Yasothon Province. The tested method was preparation during 2016-2018 had the objective for fix the produce problem and Increase the level peanut yield in the area to yield and higher quality. And to create a sustainable production system in the area. Perform the test Peanut planting 2 treatment, fertilizer application based on soil analysis and farmer's method. The results showed that the average yield of Peanut received fertilizer application based on soil analysis method was 518.21 kg/rai higher than that of farmer's method ie, yield 396.21 kg/rai, tested method 9 obtained 12,810.7 bath/rai of net return, whereas 10,779.5 bath/rai was derived in the control method. Besides, in the benefit cost ratio (BCR) was higher in the application based on soil analysis method than that of the farmer's method i.e.: 3.1. Adopting fertilizer use technology based on soil analysis is an increase in the efficiency of farmers' areas and increase income for agriculture in Yasothon province.

7. คำนำ

จังหวัดยโสธรมีพื้นที่ปลูกถั่วลิสง ในปี 2557 จำนวน 3,380 ไร่ ให้ผลผลิตเฉลี่ย 250 กก./ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร, 2557) แหล่งปลูกที่สำคัญคือ อำเภอมหาชนะชัย และอำเภอลำทะเมนชัย โดยเกษตรกรปลูกทั้งถั่วลิสงต้นฤดูฝน และถั่วลิสงหลังนา ซึ่งพันธุ์ที่ปลูกเป็นเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรเก็บไว้เอง คือ พันธุ์ไทนาน 9 ให้ผลผลิตฝักสดประมาณ 279 กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องผลผลิตและคุณภาพผลผลิตตกต่ำทั้งในฤดูฝนและหลังนา เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิต ทั้งเรื่อง พันธุ์ การจัดการปุ๋ยที่เหมาะสม รวมทั้งปัญหาแมลงศัตรู และโรคต่างๆ ทำให้มีเมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอสำหรับปลูกในฤดูถัดไป ดังนั้นจึงทำการทดสอบพันธุ์ถั่วลิสงพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร ร่วมกับการจัดการและการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ได้มีพันธุ์ถั่วลิสงทางเลือกใหม่และได้เทคโนโลยีการใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช สามารถนำผลการทดสอบนี้ไปขยายเทคโนโลยีให้กับพื้นที่ที่ใกล้เคียง และสร้างความยั่งยืนของการผลิตถั่วลิสง เพื่อให้มีเมล็ดพันธุ์ไปหมุนเวียนใช้ให้เพียงพอตลอดทั้งปี ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นได้ และสามารถทำให้เกษตรกรในจังหวัดยโสธรหันมาปลูกถั่วลิสงหลังนาเป็นพืชทางเลือกใหม่เพิ่มขึ้น และ

ลดการปลูกข้าวนาปรัง ตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลที่สนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือพื้นที่ที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งหันมาปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในการปลูกพืชช่วงฤดูแล้ง ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพการเพิ่มผลผลิตถั่วลิสงหลังนาสามารถทำได้โดยการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งเป็นการปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตที่มีอยู่เดิมให้ถูกต้องและเหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อสามารถยกระดับผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิต และคุ้มค่ากับการลงทุนมากที่สุด

8. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

พันธุ์พืช : ถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน9

ปุ๋ยเคมี : 46-0-0, 18-46-0, 0-0-60

ปุ๋ยชีวภาพ : ไโรโซเปียม

วัสดุปรับปรุงดิน : โดโลไมท์

สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช : ฟิโพรนิล (5%SC)

- วิธีการ แบบและวิธีการทดลอง : มี 2 กรรมวิธี ประกอบด้วย

วิธีทดสอบ: ใสปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

วิธีเกษตรกร: ใสปุ๋ยตามวิธีเกษตรกร

รายการ	วิธีทดสอบ	วิธีเกษตรกร
1. พันธุ์พืช	ถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน9	
2. การไถกลบตอซัง	ไถกลบตอซัง ไถตะ ไถแปร ยกร่อง	เผาตอซังข้าว ไถตะ ไถแปร ยกร่อง
3. วัสดุปรับปรุงดิน	-โดโลไมท์ (ตามค่าวิเคราะห์ดิน) - ยิปซัม อัตรา 50 กก./ไร่ ช่วงออกดอก	ไม่ใส่
4. คลุกเมล็ดด้วยเชื้อไรโซเปียม	คลุกเมล็ดก่อนปลูก อัตรา 200 กรัม/เมล็ดพันธุ์ 15 กก.	ไม่คลุก
5. คลุกเมล็ดป้องกันโรคโคนเน่าขาด	การคลุกเมล็ดถั่วลิสงก่อนปลูกด้วยไอโพรไดโอน (50%WP) หรือ คาร์เบนดาซิม (50%WP) 5 กรัม/เมล็ด 1 กก.	
6. วิธีปลูก	ระยะปลูก 50x20 เซนติเมตร	
7. ปุ๋ยเคมี	ใสปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เมื่อถั่วลิสงมีอายุ 15-20 วันหลังปลูก	ใสปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 25 กก./ไร่
8. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช	พ่นเมื่อพบการระบาดของศัตรูพืชและเก็บซากถั่วที่พบโรคระบาดออกจากแปลง และพ่นซ้ำตามความจำเป็น	
9.สารเคมีกำจัดวัชพืช	อะลาคลอร์ (48%EC) และ ใช้แรงงานคน	

- วิธีปฏิบัติการทดลอง

การดำเนินงานปี 2559

1. วิธีทดสอบ ไถเตรียมดินโดยการไถกลบตอซังข้าว ตากดินไว้ 10-14 วัน หว่านปุ๋ยมูลโคโลไมท์ ตามค่าวิเคราะห์ดิน จากนั้นไถตะและไถแปร ยกร่อง ขนาดแปลงกว้าง 1.2 เมตร ปลุกถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ช่วงต้นเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ โดยคลุกเมล็ดด้วยปุ๋ยชีวภาพไรโซเบียมก่อนปลูก อัตรา 200 กรัม/เมล็ดพันธุ์ 15 กิโลกรัม เพื่อเพิ่มการตรึงไนโตรเจนของพืช ระยะปลูก 50 x 20 เซนติเมตร กำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ยและใส่ปุ๋ยเคมี N-P₂O₅-K₂O อัตราตามค่าวิเคราะห์ดิน เมื่อถั่วลิสงอายุ 15-20 วันหลังปลูก สารเคมีกำจัดวัชพืชและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช จะพ่นเมื่อพบการระบาดของศัตรูพืชและเก็บซากถั่วที่พบโรคระบาดออกจากแปลง และพ่นซ้ำตามความจำเป็น หรือใช้แรงงานคนร่วมด้วย ส่วนยิปซัมใส่ อัตรา 50 กิโลกรัม/ไร่ ช่วงถั่วลิสงออกดอก การเก็บเกี่ยวผลผลิตปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

2. วิธีเกษตรกร ปฏิบัติ ดังนี้

ไถเตรียมดินโดยการเผาตอซังข้าว ไถตะและไถแปรตากดินไว้ 10-14 วัน ไม่หว่านปุ๋ยมูลโคโลไมท์ จากนั้นยกร่อง ขนาดแปลงกว้าง 1.2 เมตร ปลุกถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ช่วงต้นเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ ระยะปลูก 50 x 20 เซนติเมตร กำจัดวัชพืชด้วยอะลาคลอร์ (48%EC) และ ใช้แรงงานคน ก่อนใส่ปุ๋ยและครั้งที่ 1 ใส่ปุ๋ย 15-15-15 อัตรา 25 กก./ไร่ รองพื้น ครั้งที่ 2 ปุ๋ย 15-15-15 อัตรา 50 กก./ไร่ หลังถั่วลิสงออก 20-30 วัน สารเคมีกำจัดวัชพืชและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช จะพ่นเมื่อพบการระบาดของศัตรูพืชและเก็บซากถั่วที่พบโรคระบาดออกจากแปลง และพ่นซ้ำตามความจำเป็น หรือใช้แรงงานคนร่วมด้วย การเก็บเกี่ยวผลผลิตปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

การดำเนินงานปี 2560-2561

1. วิธีทดสอบ ไถเตรียมดินโดยการไถกลบตอซังข้าว ตากดินไว้ 10-14 วัน หว่านปุ๋ยมูลโคโลไมท์ ตามค่าวิเคราะห์ดิน จากนั้นไถตะและไถแปร ยกร่อง ขนาดแปลงกว้าง 1.2 เมตร ปลุกถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ช่วงต้นเดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม โดยคลุกเมล็ดด้วยปุ๋ยชีวภาพไรโซเบียมก่อนปลูก อัตรา 200 กรัม/เมล็ดพันธุ์ 15 กิโลกรัม เพื่อเพิ่มการตรึงไนโตรเจนของพืช และคลุกเมล็ดถั่วลิสงป้องกันโรคโคนเน่าขาดก่อนปลูกด้วยสารไอโพรไดโอน (50%WP) หรือ คาร์เบนดาซิม (50%WP) 5 กรัม/เมล็ด 1 กิโลกรัม ระยะปลูก 50 x 20 เซนติเมตร กำจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ยและใส่ปุ๋ยเคมี N-P₂O₅-K₂O อัตราตามค่าวิเคราะห์ดิน เมื่อถั่วลิสงอายุ 15-20 วันหลังปลูก สารเคมีกำจัดวัชพืชและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช จะพ่นเมื่อพบการระบาดของศัตรูพืชและเก็บซากถั่วที่พบโรคระบาดออกจากแปลง และพ่นซ้ำตามความจำเป็น หรือใช้แรงงานคนร่วมด้วย ส่วนยิปซัมใส่ อัตรา 50 กก./ไร่ ช่วงถั่วลิสงออกดอก การเก็บเกี่ยวผลผลิตปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

2. วิธีเกษตรกร ปฏิบัติ ดังนี้

ไถเตรียมดินโดยการเผาตอซังข้าว ไถตะและไถแปรตากดินไว้ 10-14 วัน ไม่หว่านปุ๋ยมูลโคโลไมท์ จากนั้นยกร่อง ขนาดแปลงกว้าง 1.2 เมตร ปลุกถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ช่วงต้นเดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม และคลุกเมล็ดถั่วลิสงป้องกันโรคโคนเน่าขาดก่อนปลูกด้วยสารไอโพรไดโอน (50%WP) หรือ คาร์เบนดาซิม (50%WP) 5 กรัม/เมล็ด 1

กิโลกรัม ระยะปลูก 50 x 20 เซนติเมตร กากจัดวัชพืชก่อนใส่ปุ๋ยและใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 25 กิโลกรัม ต่อไร่ สารเคมีกำจัดวัชพืชและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช จะพ่นเมื่อพบการระบาดของศัตรูพืชและเก็บซากถั่วที่พบโรคระบาดออกจากแปลง และพ่นซ้ำตามความจำเป็น หรือใช้แรงงานคนร่วมด้วย การเก็บเกี่ยวผลผลิตปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร- การบันทึกข้อมูล

1. ข้อมูลดิน คุณสมบัติทางเคมีของดินก่อนปลูก เก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์หาปริมาณอินทรีย์วัตถุ (%OM) ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (Avai.P) โพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ (Exch.K) และแคลเซียม (Ca)

2. ข้อมูลทางด้านเกษตรศาสตร์ เช่น วันปลูก วันเก็บเกี่ยว สุ่มเก็บตัวอย่างผลผลิตขนาดพื้นที่ 8 ตารางเมตร จำนวน 4 จุด/ไร่ เก็บข้อมูลดังนี้ จำนวนหลุมเก็บเกี่ยว จำนวนฝัก/หลุม เปอร์เซ็นต์ฝักดี น้ำหนักฝักสด น้ำหนักฝักแห้ง น้ำหนัก 100 เมล็ด เปอร์เซ็นต์การกะเทาะ ผลผลิตต่อไร่ องค์ประกอบผลผลิตอื่นที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลการปฏิบัติของเกษตรกร ด้านการปลูก การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช โรค แมลง การระบาดของโรคและแมลงศัตรูถั่วลิสง ผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ

3. ข้อมูลคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ได้แก่ เปอร์เซ็นต์ความงอก และการกระจายเมล็ดพันธุ์สู่เกษตรกรกลุ่มอื่น

4. เก็บข้อมูลทางด้านเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ต้นทุนการผลิต ราคาขาย รายได้ ผลตอบแทน สัดส่วนรายได้ต่อการลงทุน (Benefit Cost Ratio: BCR) ข้อมูลด้านการใช้แรงงานในกิจกรรมต่าง ๆ

5. ข้อมูลด้านสังคมศาสตร์ เช่น การยอมรับเทคโนโลยี การขยายผล การนำเทคโนโลยีไปใช้ประโยชน์ ข้อมูลด้านสังคมที่มีผลกับการขยายผล และการใช้เทคโนโลยี จัดศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรรายที่ประสบผลสำเร็จ ประเมินผลความพึงพอใจของเกษตรกร สรุปประเด็นความคิดเห็นของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ โดยการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และเสวนากลุ่มย่อย และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

6. ข้อมูลด้านกายภาพ ได้แก่ ข้อมูลด้านกายภาพและเคมีของดิน ข้อมูลสภาพพื้นที่ พิกัดแปลง และข้อมูลอุตุนิยมวิทยา ฯลฯ

- การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

วิเคราะห์ความแตกต่างของผลผลิต (Yield gap Analysis) และเปรียบเทียบความแตกต่างของผลผลิต โดยใช้ paired t-test

- เวลาและสถานที่

เริ่มต้น 2559 สิ้นสุด 2561 รวม 3 ปี

สถานที่ทำการทดลอง แปลงเกษตรกร ต.ดู่ทุ่ง อ.เมือง จ.ยโสธร และ ต.โคกนาโก อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร

9. ผลการทดลองและวิจารณ์

ผลการทดลองปี 2559 ได้คัดเลือกพื้นที่ตำบลดู่ทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีเกษตรกรเข้า

ร่วมโครงการ จำนวน 10 รายๆ ละ 2 ไร่ เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกถั่วลิสงทั้งฤดูฝน-ฤดูแล้งตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง โยธธร จังหวัดยโสธร เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกถั่วลิสงหลังนา ช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ (ตารางที่ 1) เกษตรกรมีปัญหาผลผลิตลดน้อยลงทุกปี ทำให้พื้นที่ปลูกลดลง เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน จากสภาพปัญหาดังกล่าวพบว่าเกษตรกรขาดองค์ความรู้ด้าน เทคโนโลยีในการผลิตถั่วลิสงที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านการจัดการปุ๋ย การจัดการดิน และการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ฤดูถัดไปได้้อย่างเหมาะสม จึงส่งผลกระทบต่อการลดลงของปริมาณผลผลิตและคุณภาพของถั่ว ลิสง

ตารางที่ 1 ชื่อ ที่อยู่ และพิกัดแปลงเกษตรกรที่ร่วมดำเนินการทดสอบ

ชื่อเกษตรกร	ที่อยู่	พิกัดแปลง		ปลูก ว/ด/ป
		X	Y	
ละคร ศรีธาตุ	ม. 7 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0397095	1758949	17 ม.ค.59
พงษ์สวัสดิ์ ไบบัว	ม. 3 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0397053	1758913	28 ม.ค.59
อ้อม ไชยะโอชะ	ม. 7 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0397064	1758878	29 ม.ค.59
อดุลย์ ชันทองคำ	ม. 7 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0397687	1759671	27 ม.ค.59
ประทีป ศรีวิเศษ	ม. 3 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0404859	1754010	7 ก.พ.59
อำนาจ โกโสภา	ม. 3 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0405636	1754768	10 ก.พ.59
ประทวน มหาพจน์	ม. 4 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0404448	1755923	7 ก.พ.59
อาทิตย์ มหาพจน์	ม. 3 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0404748	1755951	8 ก.พ.59
วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	ม. 3 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0405218	1754435	14 ก.พ.59 (เสียหาย)
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	ม. 3 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0405065	1753838	30 ม.ค.59 (เสียหาย)

จากผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของดินก่อนปลูกจากแปลงเกษตรกรที่ร่วมดำเนินการทดสอบ พบว่า ดินมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ระหว่าง 5.5-6.5 มีสภาพเป็นกรดเล็กน้อย ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินมีค่าระหว่าง 0.64-1.07เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต่ำ ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์มีค่าระหว่าง 1.46-19.79 มก./กก. อยู่ในระดับต่ำ ปริมาณโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้มีค่าระหว่าง 8.67-23.7 มก./กก. อยู่ในระดับต่ำ และ ปริมาณแคลเซียมที่แลกเปลี่ยนได้มีค่าระหว่าง 15.88-313.88 มก./กก. อยู่ในระดับต่ำ (คเซนทร์, มปป.) ดังนั้น ความต้องการธาตุอาหารที่ถั่วลิสงต้องการ 12-9-6 กิโลกรัม N-P₂O₅-K₂O ต่อไร่ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ดินแปลงทดสอบถั่วลิสงในสภาพนาของเกษตรกร ปี 2559

เกษตรกร	ผลวิเคราะห์ดิน					ธาตุ อาหาร (กก./ไร่)	อัตราปุ๋ยที่ต้องใส่ (กก./ไร่)		
	pH	OM (เปอร์ เซ็นต์)	Avai.P (มก./ กก.)	Exch.K (มก./กก.)	Ca (มก./ กก.)		46-0-0	18-46-0	0-0-60

ละคร ศรีธาตุ	4.57	0.89	1.46	8.67	15.88	12-9-6	18.43	19.57	10
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	4.63	0.94	4.55	12.31	74.13	12-9-6	18.43	19.57	10
อ้อม ไชยะโอชะ	4.56	1.07	5.44	11.34	59.5	12-9-6	18.43	19.57	10
อดุลย์ ชั้นทองคำ	4.63	0.87	7.69	23.7	90.38	12-9-6	18.43	19.57	10
ประทีป ศรีวิเศษ	5.45	0.99	1.5	12.97	130.88	12-9-6	18.43	19.57	10
อำนวยการ โกโสภา	4.29	0.69	2.22	16.1	49.5	12-9-6	18.43	19.57	10
ประทวน มหาพจน์	5.4	1.07	3.63	10.65	219.75	12-9-6	18.43	19.57	10
อาทิตย์ มหาพจน์	4.97	0.88	6.55	16.76	155.13	12-9-6	18.43	19.57	10
วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	5.75	0.64	8.64	14.03	313.38	12-9-6	18.43	19.57	10
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	6.03	0.8	19.79	16.56	261.38	12-6-6	20.98	13.04	10

ที่มา: กลุ่มพัฒนาการตรวจสอบพืชและปัจจัยการผลิต สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4, 2560

ผลผลิตและองค์ประกอบผลผลิต จากผลการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสงในสภาพนาจังหวัด ยโสธร ดำเนินงานระหว่างเดือนตุลาคม 2558 เก็บเกี่ยวเดือนพฤษภาคม 2559 ซึ่งทดสอบการปลูกถั่วลิสง 2 กรรมวิธี พบว่า วิธีทดสอบเกษตร ส่งผลให้องค์ประกอบผลผลิตถั่วลิสงมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีของ เกษตรกร คือ หลุมเก็บเกี่ยว เฉลี่ย 7,588 หลุม/ไร่ จำนวนฝักดี/10 หลุม เฉลี่ย 40 ฝัก น้ำหนักฝักสด เฉลี่ย 292.13 กก./ไร่ น้ำหนักฝักแห้ง เฉลี่ย 208.38 กก./ไร่ ผลผลิตฝักสด เฉลี่ย 292.13 กก./ไร่ น้ำหนัก 100 เมล็ด เฉลี่ย 18.36 ก. และเปอร์เซ็นต์กะเทาะ เฉลี่ย 58.50 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่ 3) เนื่องจากวิธีทดสอบได้มีการคลุก เมล็ดถั่วลิสงด้วยเชื้อไรโซเบียมก่อนปลูก และมีการโรยิปซั่ม ($\text{CaSO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$) ซึ่งมีธาตุ แคลเซียม และกำมะถัน ซึ่ง ถั่วลิสงต้องการเป็นจำนวนมาก และมีความจำเป็นต่อการ เจริญเติบโตของการให้ผลผลิตและคุณภาพเมล็ด ถ้าขาด แคลเซียมเมล็ดจะลีบเหี่ยว่น ธาตุกำมะถัน มีความจำเป็นต่อการสร้างและเพิ่มพูนโปรตีนในน้ำมันในเมล็ดถั่วลิสง ชุดดินร่อยเอ็ดมีปริมาณธาตุกำมะถันต่ำ จึงจำเป็นต้องใส่ิปซั่ม เพื่อเพิ่มปริมาณธาตุ แคลเซียมและกำมะถันให้ เพียงพอกับความต้องการถั่วลิสง (จงจันทร, ม.ป.ป.) ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนวิธีเกษตรกรไม่ได้คลุกเมล็ด และ โรยิปซั่มช่วงออกดอก จึงทำให้เกิดปัญหาเมล็ดไม่เต็มฝัก หรือเมล็ดลีบสูง และถั่วลิสงยังขาดน้ำในช่วง ลงเข็ม และ พัฒนาฝัก จึงทำให้จำนวนฝักต่อต้นลดลง มากกว่าองค์ประกอบของผลผลิตอื่นๆ (พจน์ และคณะ, 2531; ทักษิณา และจันทา, 2533)

ตารางที่ 3 ข้อมูลองค์ประกอบผลผลิตถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2559

เกษตรกร	หลุมเก็บเกี่ยว		จำนวนฝักดี/		น้ำหนักฝักสด		น้ำหนักฝักแห้ง	
	(หลุม/ไร่)		10 หลุม		(กก./ไร่)		(กก./ไร่)	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	10,050	6,300	35	34	290	201	185	100.5
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	5,850	5,250	31	26	264	171	169	98
อ้อม ไชยะโอชะ	8,250	7,550	35	17	235	156	140.5	83

อดุลย์ ชั้นทองคำ	9,100	6,650	41	40	345	300	260	215
ประทีป ศรีวิเศษ	7,150	5,600	64	32	455	358	362	232
อำนาจ โกโสภา	6,150	7,300	40	24	258	195	196	114
ประทวน มหาพจน์	7,250	6,000	37	23	260	162	171.5	72.5
อาทิตย์ มหาพจน์	6,900	6,700	37	40	230	158	183	92
เฉลี่ย	7,588	6,419	40	30	292.13	212.63	208.38	125.88

ตารางที่ 3 ข้อมูลองค์ประกอบผลผลิตถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2559 (ต่อ)

เกษตรกร	ผลผลิตฝักสด (กก./ไร่)		น้ำหนัก 100 เมล็ด (กรัม)		เปอร์เซ็นต์กะเทาะ	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	290	201	22	13	56	46
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	264	171	15	12	54	50
อ้อม ไชยะโอชะ	235	156	32	24	48	42
อดุลย์ ชั้นทองคำ	345	300	22	13	62	50
ประทีป ศรีวิเศษ	455	358	8	6	66	60
อำนาจ โกโสภา	258	195	17	9	62	62
ประทวน มหาพจน์	260	162	18	11	61	54
อาทิตย์ มหาพจน์	230	158	13	9	59	46
เฉลี่ย	292.13	212.63	18.36	12.13	58.50	51.25

ข้อมูลทางด้านเศรษฐศาสตร์ พบว่า วิธีทดสอบมีผลผลิตฝักสด เฉลี่ย 292.13 กก./ไร่ รายได้ เฉลี่ย 7,303.13 บาท/ไร่ ผลตอบแทน เฉลี่ย 4,154.38 บาท/ไร่ และอัตราส่วนรายได้ต่อการลงทุน (BCR) เฉลี่ย 2.31 มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีเกษตรกร วิธีทดสอบมีต้นทุน เฉลี่ย 3,110 บาท/ไร่ ซึ่งน้อยกว่าวิธีเกษตรกร (ตารางที่ 4 และ 5) การใช้ปุ๋ยตามวิธีของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรผลิตถั่วลิสงหลังนาขาดทุนไม่ควรทำการผลิต หรือควรทำการปรับเปลี่ยนวิธีการใส่ปุ๋ยให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ตารางที่ 4 ผลผลิตฝักสด ราคาขาย และรายได้เกษตรกรถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2559

เกษตรกร	ผลผลิตฝักสด (กก./ไร่)		ราคาขาย (บาท/กก.)	รายได้ (บาท/ไร่)	
	ทดสอบ	เกษตรกร		ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	290	201	25	7,250	5,025
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	264	171	25	6,600	4,275

อ้อม ไชยะโอชะ	235	156	25	5,875	3,900
อดุลย์ ชั้นทองคำ	345	300	25	8,625	7,500
ประทีป ศรีวิเศษ	455	358	25	11,375	8,950
อำนาจ โกโสภา	258	195	25	6,450	4,875
ประทวน มหาพจน์	260	162	25	6,500	4,050
อาทิตย์ มหาพจน์	230	158	25	5,750	3,950
เฉลี่ย	292.13	212.63	25	7,303.13	5,315.63

ตารางที่ 5 ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการลงทุนเกษตรกรถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร
ปี 2559

เกษตรกร	ต้นทุน (บาท/ไร่)		ผลตอบแทน (บาท/ไร่)		BCR	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	3,190	3,750	4,060	1,275	2.27	1.34
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	3,200	3,710	3,400	565	2.06	1.15
อ้อม ไชยะโอชะ	2,850	3,575	3,025	325	2.06	1.09
อดุลย์ ชั้นทองคำ	3,245	3,805	5,380	3,695	2.66	1.97
ประทีป ศรีวิเศษ	3,290	3,900	8,085	5,050	3.46	2.29
อำนาจ โกโสภา	3,340	3,850	3,110	1,025	1.93	1.27
ประทวน มหาพจน์	2,965	3,600	3,535	450	2.19	1.27
อาทิตย์ มหาพจน์	3,110	3,720	2,640	230	1.85	1.06
เฉลี่ย	3,110	3,738.75	4,154.38	1,576.88	2.31	1.41

ปัญหาอุปสรรคของการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสงสภาพนาจังหวัดยโสธร ปี 2559 พบว่าแปลงปลูกถั่วลิสง ทั้งวิธีทดสอบและวิธีเกษตรกรของนางวิวัฒน์ ศรีวิเศษ และนางสาวเพชรรัตน์ โพธิ์ทอง ได้รับความเสียหายในช่วงลงปลูกถั่วลิสง เกิดภาวะฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน ทำให้ถั่วลิสงที่ดำเนินการปลูกเกิดการเน่าเสียได้รับความเสียหายทั้งแปลง จึงไม่สามารถดำเนินการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

ผลการทดลองปี 2560

ตารางที่ 6 ชื่อ ที่อยู่ และพิกัดแปลงเกษตรกรที่ร่วมดำเนินการทดสอบ

ชื่อเกษตรกร	ที่อยู่	พิกัดแปลง	
		X	Y
ละคร ศรีธาตุ	ม. 7 ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0397095	1758949

พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	ม. 3 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0397053	1758913
ประทวน มหาพจน์	ม. 7 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0397064	1758878
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	ม. 7 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0397687	1759671
ประทีป ศรีวิเศษ	ม. 3 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0404859	1754010
อำนวยการ โกโสภา	ม. 3 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0405636	1754768
วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	ม. 4 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0404448	1755923
ประทวน มหาพจน์	ม. 3 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0404748	1756773
บุญจันทร์ ศรีธาตุ	ม. 3 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0405218	1755951
ลา โสมาบุตร	ม. 3 ต.คู่มุง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร	0405065	1754435

จากผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของดินก่อนปลูกจากแปลงเกษตรกรที่ร่วมดำเนินการทดสอบพบว่า ดินมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ระหว่าง 4.63-6.69 มีสภาพเป็นกรดจัดมาก-เป็นกลาง (กรมพัฒนาที่ดิน, 2553) ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินมีค่าระหว่าง 0.25-1.06 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต่ำมาก-ค่อนข้างต่ำ ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์มีค่าระหว่าง 4.58-56.85 มก./กก. อยู่ในระดับต่ำ-สูง ปริมาณโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้มีค่าระหว่าง 10.30-50.56 มก./กก. อยู่ในระดับต่ำ และปริมาณไนโตรเจนมีค่าระหว่าง 0.013-0.053 มก./กก. อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นความต้องการธาตุอาหารที่ถั่วลิสงต้องการส่วนมากอยู่ระหว่าง 12-3-3 ถึง 12-6-6 กิโลกรัม N-P₂O₅-K₂O ต่อไร่ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ผลวิเคราะห์ดินแปลงทดสอบถั่วลิสงในสภาพนาของเกษตรกร ปี 2560

เกษตรกร	ผลวิเคราะห์ดิน					ธาตุอาหาร (กก./ไร่)	อัตราปุ๋ยที่ต้องใส่ (กก./ไร่)		
	pH	OM (เปอร์เซ็นต์)	Avai.P (มก./กก.)	Exch.K (มก./กก.)	N (มก./กก.)		46-0-0	18-46-0	0-0-60
ละคร ศรีธาตุ	4.65	1.06	19.14	20.40	0.053	9-3-6	17.02	6.5	10
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	5.86	0.56	11.72	22.10	0.028	12-6-6	21	13.04	10
นายประทวน มหาพจน์	6.13	0.25	50.80	47.50	0.013	12-3-3	23.54	6.5	5
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	5.94	0.39	41.93	21.20	0.020	12-3-6	23.54	6.5	10
ประทีป ศรีวิเศษ	6.42	0.85	18.39	10.30	0.043	12-3-6	23.54	6.5	10
อำนวยการ โกโสภา	4.63	0.68	9.32	34.20	0.034	12-6-6	21	13.04	10
วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	6.69	0.56	17.95	10.50	0.028	12-3-6	23.54	6.5	10
ประทวน มหาพจน์	5.21	0.86	4.58	12.90	0.043	12-9-6	11.89	19.56	10
บุญจันทร์ ศรีธาตุ	6.41	0.59	54.95	50.56	0.030	12-3-3	23.54	6.5	5

ลา ไสมาบุตร	6.56	0.50	56.85	33.80	0.025	12-3-6	23.54	6.5	10

ที่มา: กลุ่มพัฒนาการตรวจสอบพืชและปัจจัยการผลิต สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4, 2560

ผลผลิตและองค์ประกอบ พบว่า วิธีทดสอบส่งผลให้จำนวนฝักดี/10 หลุม เฉลี่ย 21.21 ฝัก ฝักดีเฉลี่ย 91.33 เปอร์เซ็นต์ น้ำหนักฝักสด เฉลี่ย 596.89กก./ไร่ ผลผลิตฝักสดเฉลี่ย 722 กก./ไร่ ผลผลิตฝักแห้งเฉลี่ย 458.56 กก./ไร่ น้ำหนัก 100 เมล็ดเฉลี่ย 65.26 ก. และกะเทาะเฉลี่ย 73.89 เปอร์เซ็นต์ มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีเกษตรกร สำหรับวิธีเกษตรกร พบว่า หลุมเก็บเกี่ยว เฉลี่ย 8,067 หลุม/ไร่ ซึ่งมากกว่าวิธีทดสอบ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ข้อมูลองค์ประกอบผลผลิตถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2560

เกษตรกร	หลุมเก็บเกี่ยว		จำนวนฝักดี/10		ฝักดี		น้ำหนักฝักสด	
	(หลุม/ไร่)		หลุม		(เปอร์เซ็นต์)		(กก./ไร่)	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	7,600	7,600	19.9	19.3	86	81	740	690
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	8,300	10,200	18.2	12.3	87	95	580	430
ประทวน มหาพจน์	7,600	8,600	19.8	14.7	95	91	580	510
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	7,400	5,900	19.4	13.3	95	78	600	416
ประทีป ศรีวิเศษ	6,300	9,100	29.1	18.8	91	89	542	476
อำนาจ โกโสภา	7,800	7,900	19.6	9.6	94	82	550	266
วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	7,600	7,800	13.3	10.7	91	89	456	320
บุญจันทร์ ศรีธาตุ	6,300	7,000	31.8	18.8	91	88	654	556
ลา ไสมาบุตร	7,300	8,500	19.9	12.7	92	85	670	420
เฉลี่ย	7,356	8,067	21.21	14.44	91.33	86.44	596.89	453.78

ตารางที่ 8 ข้อมูลองค์ประกอบผลผลิตถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2560 (ต่อ)

เกษตรกร	ผลผลิตฝักสด		ผลผลิตฝักแห้ง		น้ำหนัก 100 เมล็ด		กะเทาะ	
	(กก./ไร่)		(กก./ไร่)		(กรัม)		เปอร์เซ็นต์	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	740	690	475	350	63.9	48.5	80	76.5
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	579	430	390	225	57.7	42.0	78.5	68.5
ประทวน มหาพจน์	580	510	340	210	74.5	49.3	68	67.5
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	600	415	355	200	62.5	51.3	74.5	80
ประทีป ศรีวิเศษ	542	475	320	230	68.1	45.1	68	64
อำนาจ โกโสภา	550	265	357	120	60.3	44.8	83	66

วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	455	320	290	105	66.2	57.1	75	76.5
บุญจันทร์ ศรีธาตุ	653	555	390	290	64.0	39.8	69	78.5
ลา โสมาบุตร	670	420	310	215	70.3	52.1	69	62.5
เฉลี่ย	722	453	458.56	216.11	65.26	47.75	73.89	71.11

ข้อมูลทางด้านเศรษฐศาสตร์ พบว่า วิธีทดสอบมีผลผลิตฝักสด เฉลี่ย 722 กก./ไร่ รายได้ เฉลี่ย 14,914 บาท/ไร่ ผลตอบแทน เฉลี่ย 10,466 บาท/ไร่ และอัตราส่วนรายได้ต่อการลงทุน (BCR) เฉลี่ย 3.37 มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีเกษตรกร วิธีทดสอบมีต้นทุน เฉลี่ย 4,447 บาท/ไร่ ซึ่งน้อยกว่าวิธีเกษตรกร (ตารางที่ 9 และ 10)

ตารางที่ 9 ผลผลิตฝักสด ราคาขาย และรายได้เกษตรกรถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2560

เกษตรกร	ผลผลิตฝักสด (กก./ไร่)		ราคาขาย (บาท/กก.)	รายได้ (บาท/ไร่)	
	ทดสอบ	เกษตรกร		ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	740	690	25	18,500	17,250
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	579	430	25	14,475	10,750
ประทวน มหาพจน์	580	510	25	14,500	12,750
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	600	415	25	15,000	10,375
ประทีป ศรีวิเศษ	542	475	25	13,550	11,875
อำนาจ โกลโสภ	550	265	25	13,750	6,625
วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	455	320	25	11,375	8,000
บุญจันทร์ ศรีธาตุ	653	555	25	16,325	13,875
ลา โสมาบุตร	670	420	25	16,750	10,500
เฉลี่ย	722	453	25	14,914	11,333

ตารางที่ 10 ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการลงทุนเกษตรกรถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2560

เกษตรกร	ต้นทุน (บาท/ไร่)		ผลตอบแทน (บาท/ไร่)		BCR	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	4,590	4,400	13,910	12,850	4.03	3.92
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	4,412	4,210	10,063	6,540	3.28	2.55
ประทวน มหาพจน์	4,600	4,470	9,900	8,280	3.15	2.85
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	4,372	4,430	10,628	5,945	3.43	2.43

ประทีป ศรีวิเศษ	4,720	4,530	8,830	7,345	2.87	2.34
อำนาจ โภโสภา	4,290	4,710	9,460	1,915	3.21	2.62
วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	4,620	4,400	6,755	3,600	2.46	1.41
บุญจันทร์ ศรีธาตุ	4,201	4,320	12,124	9,555	3.89	3.21
ลา โสมมาบุตร	4,222	4,407	12,528	6,093	3.97	2.38
เฉลี่ย	4,447	4,431	10,466	6,903	3.37	2.57

ผลการทดลองปี 2561

ในปี 2561 ขยายผลการดำเนินงานออกไปในพื้นที่ข้างเคียง เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกถั่วลิสง หลังนา ช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกถั่วลิสงคือพื้นที่ดอน และมีลำห้วยมี น้ำเพียงพอสำหรับใช้ โดยดำเนินการทดสอบในพื้นที่อำเภอป่าต้ว จังหวัดยโสธร เกษตรกรร่วมดำเนินการ 10 ราย ได้แก่

ตารางที่ 11 ชื่อ ที่อยู่ และพิกัดแปลงเกษตรกรที่ร่วมดำเนินการทดสอบ

เกษตรกร	ที่อยู่	พิกัดแปลง		วันที่ปลูก
พันธุ์ นักรธรรม	242 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	437539	1755819	5 เม.ย.61
สาวสุดใจ บุญเต็ม	105 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	473858	1756709	5 เม.ย.61
นุช ทองลา	11 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	438053	1756596	5 เม.ย.61
วุฒิพงศ์ ส่วนบุญ	77 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	437983	1756818	5 เม.ย.61
วีรศักดิ์ สารอุป	257 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	439160	1756892	5 มี.ค.61
คนอง วิกุล	73 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	438068	1755996	5 มี.ค.61
สุภาพ สุวรรณพรม	19ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	436852	1758300	5 เม.ย.61
ถาวร นักรธรรม	76 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	437464	1756773	5 เม.ย.61
วิชาญ นาพันธ์	91 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	438770	1757865	5 เม.ย.61
จงจิตร ลีลับ	1 ม.7 ต.โคกนาโก อ.ป่าต้ว จ.ยโสธร	437979	1756743	5 เม.ย.61

จากผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของดินก่อนปลูกจากแปลงเกษตรกรที่ร่วมดำเนินการทดสอบ พบว่า ดินมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) อยู่ระหว่าง 4.70-6.67 มีสภาพเป็นกรดกรดจัดมาก-เป็นกลาง (กรมพัฒนา ที่ดิน, 2553) ปริมาณอินทรีย์วัตถุในดินมีค่าระหว่าง 0.62-1.45 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต่ำ-ค่อนข้างต่ำ ปริมาณ ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์มีค่า 30.4 มก./กก. อยู่ในระดับสูง ปริมาณโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้มีค่าระหว่าง 17.70-151.30 มก./กก. อยู่ในระดับต่ำ-สูง และปริมาณไนโตรเจนมีค่าระหว่าง 0.031-0.120 มก./กก. อยู่ในระดับ

ต่ำ ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมสำหรับถั่วลิสงควรจะมี ความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) 5.6-6.8 ฟอสฟอรัส (P) 5-10 มก./กก. โพแทสเซียม (K) 40-80 มก./กก. อินทรีย์วัตถุ (OM) 1.0-1.5 % (ทักซิณา, 2560)

ตารางที่ 12 ผลวิเคราะห์ดินแปลงทดสอบถั่วลิสงในสภาพนาของเกษตรกร ปี 2561

เกษตรกร	ผลวิเคราะห์ดิน					ธาตุอาหาร (กก./ไร่)	อัตราปุ๋ยที่ต้องใส่ (กก./ไร่)		
	pH	OM (เปอร์เซ็นต์)	N (เปอร์เซ็นต์)	Avai. P (มก./กก.)	Exch. K (มก./กก.)		46-0-0	18-46-0	0-0-60
พันธุ์ นักรรรม	5.80	0.75	0.038	30.4	17.70	12-3-6	12	4	5
สาวสุดใจ บุญเดิม	4.70	1.45	0.073	30.4	17.70	9-3-6	9	4	5
นุช ทองลา	4.99	0.62	0.031	30.4	17.70	12-3-6	12	4	5
วุฒิพงศ์ ส่วนบุญ	4.90	1.03	0.052	30.4	17.70	9-3-6	9	4	5
วีรศักดิ์ สารอุป	5.28	0.91	0.046	30.4	61.20	12-3-6	12	4	5
คนอง วิกุล	5.52	0.71	0.036	30.4	13.80	12-3-6	12	4	5
สุภาพ สุวรรณพรม	5.97	1.24	0.062	30.4	17.70	9-3-3	9	4	5
ถาวร นักรรรม	5.69	2.40	0.120	30.4	151.30	6-3-6	6	4	5
วิชาญ นาพันธ์	6.67	0.98	0.049	30.4	61.20	12-3-6	12	4	5
จงจิตร ลีลับ	4.94	1.12	0.056	30.4	17.70	9-3-0	9	4	0

ผลผลิตและองค์ประกอบ พบว่า วิธีทดสอบส่งผลให้จำนวนต้นเก็บเกี่ยว เฉลี่ย 18,460 ต้น/ไร่ จำนวนฝัก/ต้น เฉลี่ย 14.12 ฝัก ฝักดีเฉลี่ย 94.20 เปอร์เซ็นต์ น้ำหนักฝักสดเฉลี่ย 540.5 กก./ไร่ ผลผลิตฝักสดเฉลี่ย 540.5 กก./ไร่ ผลผลิตฝักแห้งเฉลี่ย 391.5 กก./ไร่ น้ำหนัก 100 เมล็ดเฉลี่ย 54.0 ก. และกะเทาะเฉลี่ย 71.27 เปอร์เซ็นต์ มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีเกษตรกร (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 ข้อมูลองค์ประกอบผลผลิตถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2561

เกษตรกร	จำนวนต้นเก็บเกี่ยว. (ต้น/ไร่)		จำนวนฝัก/ต้น (ฝัก)		ฝักดี (เปอร์เซ็นต์)		น้ำหนักฝักสด (กก./ไร่)	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
พันธ์ุ นักรธรรม	26,600	12,800	13.70	12.35	88.0	90.0	515	500
สาวสุดใจ บุญเต็ม	19,400	22,600	16.18	15.40	95.0	87.3	585	615
นุช ทองลา	19,600	12,200	13.23	11.98	93.0	96.7	515	525
วุฒิพงษ์ ส่วนบุญ	24,200	11,400	13.90	13.63	96.3	92.3	575	480
วีรศักดิ์ สารอุป	15,000	11,000	13.25	13.08	93.3	88.3	480	485
คนอง วิกล	14,000	10,600	14.45	14.20	95.7	88.0	435	475
สุภาพ สุวรรณพรม	22,400	22,800	14.30	14.03	94.0	91.3	530	520
ถาวร นักรธรรม	17,000	13,600	12.83	11.85	96.3	93.0	565	485
วิชาญ นาพันธ์	12,800	14,400	13.78	13.20	95.0	92.7	615	520
จงจิตร ลีลับ	13,600	13,400	15.55	15.05	95.3	87.3	590	625
เฉลี่ย	18,460	14,480	14.12	13.48	94.20	90.7	540.5	523

ตารางที่ 13 ข้อมูลองค์ประกอบผลผลิตถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2561 (ต่อ)

เกษตรกร	ผลผลิตฝักสด (กก./ไร่)		ผลผลิตฝักแห้ง (กก./ไร่)		น้ำหนัก 100 เมล็ด (กรัม)		กะเพาะ เปอร์เซ็นต์	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
พันธ์ุ นักรธรรม	515	500	380	345	55.3	46.4	57.42	66.67
สาวสุดใจ บุญเต็ม	585	615	405	470	56.7	58.3	65.38	77.27
นุช ทองลา	515	525	385	370	52.0	48.2	81.85	71.79
วุฒิพงษ์ ส่วนบุญ	575	480	365	330	54.9	43.9	79.17	67.37
วีรศักดิ์ สารอุป	480	485	360	355	48.8	48.9	57.60	50.00
คนอง วิกล	435	475	365	320	55.1	55.4	79.57	70.00
สุภาพ สุวรรณพรม	530	520	420	300	54.8	49.0	79.29	72.94
ถาวร นักรธรรม	565	485	405	400	52.9	49.8	68.39	68.00
วิชาญ นาพันธ์	615	520	440	365	54.4	53.0	68.08	78.46
จงจิตร ลีลับ	590	625	390	400	55.0	59.2	75.93	65.63
เฉลี่ย	540.5	523	391.5	365.5	54.0	51.2	71.27	68.81

ข้อมูลทางด้านเศรษฐศาสตร์ พบว่า วิธีทดสอบมีผลผลิตฝักสด เฉลี่ย 540.5 กก./ไร่ รายได้ เฉลี่ย 16,215 บาท/ไร่ ผลตอบแทน เฉลี่ย 11,628 บาท/ไร่ และอัตราส่วนรายได้ต่อการลงทุน (BCR) เฉลี่ย 3.54 มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีเกษตรกร วิธีทดสอบมีต้นทุน เฉลี่ย 3,365.68 บาท/ไร่ ซึ่งน้อยกว่าวิธีเกษตรกร (ตารางที่ 14 และ 15)

ตารางที่ 14 ผลผลิตฝักสด ราคาขาย และรายได้เกษตรกรถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2561

เกษตรกร	ผลผลิตฝักสด (กก./ไร่)		ราคาขาย (บาท/กก.)	รายได้ (บาท/ไร่)	
	ทดสอบ	เกษตรกร		ทดสอบ	เกษตรกร
นายพันธ์ุ นักรธรรม	515	500	30	15,450	15,000
นางสาวสุดใจ บุญเต็ม	585	615	30	17,550	18,450
นางนุช ทองลา	515	525	30	15,450	15,750
นายวุฒิพงศ์ ส่วนบุญ	575	480	30	17,250	14,400
นายวีรศักดิ์ สารอุป	480	485	30	14,400	14,550
นายคนอง วิกุล	435	475	30	13,050	14,250
นายสุภาพ สุวรรณพรม	530	520	30	15,900	15,600
นายถาวร นักรธรรม	565	485	30	16,950	14,550
นายวิชาญ นาพันธ์	615	520	30	18,450	15,600
นางจงจิตร ลีลับ	590	625	30	17,700	18,750
เฉลี่ย	540.5	523	30	16,215	15,690

ตารางที่ 15 ต้นทุน ผลผลตอบแทน และความคุ้มค่าการลงทุนเกษตรกรถั่วลิสงสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2561

เกษตรกร	ต้นทุน (บาท/ไร่)		ผลตอบแทน (บาท/ไร่)		BCR	
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
นายพันธ์ุ นักรธรรม	4,466	4,590	10,984	10,410	3.5	3.3
นางสาวสุดใจ บุญเต็ม	4,744	5,040	12,806	13,410	3.7	3.7
นางนุช ทองลา	4,866	4,990	10,584	10,760	3.2	3.2
นายวุฒิพงศ์ ส่วนบุญ	4,794	4,990	12,456	9,410	3.6	2.9
นายวีรศักดิ์ สารอุป	4,266	3,970	10,134	10,580	3.4	3.7
นายคนอง วิกุล	4,516	4,220	8,534	10,030	2.9	3.4
นายสุภาพ สุวรรณพรม	4,444	4,700	11,456	10,900	3.6	3.3

นายถาวร นักรธรรม	4,722	4,990	12,228	9,560	3.6	2.9
นายวิชาญ นาพันธ์	4,866	4,470	13,584	11,130	3.8	3.5
นางจงจิตร ลีลับ	4,194	3,870	13,506	14,880	4.2	4.8
เฉลี่ย	3,365.68	4,583	11,628	11,107	3.54	3.46

10. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

การจัดการปุ๋ยตามอัตราการประเมินตามค่าวิเคราะห์ดินในการผลิตถั่วลิสงในสภาพนา ปี 2559-2561 มีแนวโน้มให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงกว่าวิธีเกษตรกร และต้นทุนการผลิตลงเฉลี่ย 610 บาท/ไร่ ส่งผลให้มีผลตอบแทนสูงเฉลี่ย 2,221 บาท/ไร่ นับเป็นการจัดการปุ๋ยที่คำนึงทั้งปริมาณการผลิตและการรักษาสภาพการผลิตของดิน จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายปุ๋ยให้สอดคล้องกับสภาพการผลิตได้อย่างเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

การยอมรับเทคโนโลยีกรมวิชาการเกษตรของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับการคลุกเมล็ดด้วยเชื้อไรโซเบียม การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการหว่านยิปซัมช่วงออกดอก ซึ่งสามารถขยายผลสู่เกษตรกรข้างเคียง และสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตถั่วลิสงในพื้นที่จังหวัดยโสธรต่อไป

11. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เกษตรกรนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตรไปปรับใช้ในพื้นที่ของเกษตรกรเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม ทำให้ยกระดับผลผลิตของเกษตรกร และเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนได้มากขึ้น
2. ได้แปลงเรียนรู้และผู้นำเกษตรกรตัวแทนถ่ายทอดงานวิจัยถั่วลิสงสู่เกษตรกรในพื้นที่ และเผยแพร่เอกสารวิชาการไปยังนักวิจัยและเกษตรกร

12. คำขอขอบคุณ

ผลการทดลองสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ เนื่องด้วยคณะทำงานพนักงานราชการ นายโอกาส แสนโคตร อาสาสมัครเกษตรตำบลโคกนาโก และเกษตรกรต้นแบบขอขอบคุณมา จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

13. เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร. 2548. เอกสารวิชาการลำดับที่ 8/2548 คำแนะนำการใช้ปุ๋ยกับพืชเศรษฐกิจ. กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน้า 38-42.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2553. คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการวิเคราะห์ตรวจสอบดินทางเคมี. กรมพัฒนาที่ดิน, กรุงเทพฯ. หน้า 18-26.

ทักษิณา คັນสยะวิชัย และจันทา เชียงนางาม. 2533. อิทธิพลของระดับความชื้นบริเวณผิวดินที่มีผลต่อการติดฝัก และพัฒนาการของถั่วลิสง. รายงานสัมมนาถั่วลิสงครั้งที่ 8 ณ โรงแรมไหมไทย จังหวัดร้อยเอ็ด. 3-5 พฤษภาคม 2532. 262-264.

ทักษิณา คันสยะวิชัย. 2560. เทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง. ศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน้า 17.

ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. 2561. ปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิ ปี2556-2561 ของจังหวัดยโสธร. กรมอุตุนิยมวิทยา. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

พจน์ พิมพะนิตย์, วิลาส ฤาแก้วมา, นิลุบล การสร้าง, สมาน ชูจันทิก และวิเชียร มงคลสินธุ์. 2531. การศึกษาอิทธิพลของการขาดน้ำในระยะต่างๆ ของการเจริญเติบโตที่มีผลต่อผลผลิตของถั่วลิสง. รายงานการสัมมนางานวิจัยถั่วลิสง ครั้งที่ 6 ณ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา และอุทยานแห่งชาติทะเลบัน จังหวัดสตูล 18-20 มีนาคม 2530. หน้า 408-4

14. ภาคผนวก

ตารางภาคผนวกที่ 1 ปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิ ปี2556-2561 ของจังหวัดยโสธร

ปี	ปริมาณน้ำฝน (มิลลิเมตร)	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	
		เฉลี่ยสูงสุด	เฉลี่ยต่ำสุด
2556	1714.6	36.55	17.65
2557	1445.0	36.71	22.66
2558	1042.2	37.62	20.01
2559	1304.2	37.65	18.8
2560	1457.4	37.65	18.8
2561	1126.1	32.60	23.013

ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง, 2561

ตารางภาคผนวกที่ 2 วันปลูก วันเก็บเกี่ยว และอายุเก็บเกี่ยวถั่วลิสงของเกษตรกร 10 ราย ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

รายชื่อเกษตรกร	วันปลูก	วันเก็บเกี่ยว	อายุเก็บเกี่ยว (วัน)
ละคร ศรีธาตุ	17 มกราคม 2559	26 เมษายน 2559	99

พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	28 มกราคม 2559	16 พฤษภาคม 2559	108
อ้อม ไชยะโอชะ	29 มกราคม 2559	16 พฤษภาคม 2559	107
อดุลย์ ชั้นทองคำ	27 มกราคม 2559	27 เมษายน 2559	90
ประทีป ศรีวิเศษ	7 กุมภาพันธ์ 2559	16 พฤษภาคม 2559	98
อำนาจ โกโสภา	10 กุมภาพันธ์ 2559	23 พฤษภาคม 2559	102
ประทวน มหาพจน์	7 กุมภาพันธ์ 2559	23 พฤษภาคม 2559	105
อาทิตย์ มหาพจน์	8 กุมภาพันธ์ 2559	23 พฤษภาคม 2559	104
วิวัฒน์ ศรีวิเศษ	14 กุมภาพันธ์ 2559	เสียหาย	
เพชรรัตน์ โพธิ์ทอง	30 มกราคม 2559	เสียหาย	

ตารางภาคผนวกที่ 3 เปอร์เซ็นต์ความงอก และการเจริญเติบโตที่อายุ 30 วัน ของถั่วลิสงหลังนา ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ปี 2559

เกษตรกร	(%) ความงอก		ความสูง (ซม.)		ความกว้างทรงพุ่ม (ซม.)	
	วิธี	วิธี	วิธี	วิธี	วิธี	วิธี
	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร	ทดสอบ	เกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	100	90	14.1	19.2	17.2	18.9
พงษ์สวัสดิ์ ไยบัว	81	70	12.9	23.4	15.4	22.2
อ้อม ไชยะโอชะ	75	60	10.2	17.0	15.0	17.1
อดุลย์ ชั้นทองคำ	100	94	19.0	27.3	15.1	24.1
ประทีป ศรีวิเศษ	100	90	12.7	21.0	14.3	21.1
อำนาจ โกโสภา	100	88	8.55	19.4	10.4	19.5
ประทวน มหาพจน์	93	75	15.4	21.2	12.7	21.0
อาทิตย์ มหาพจน์	88	76	9.83	14.95	10.7	16.1
เฉลี่ย	90.1	78.8	12.84	20.43	13.85	20.0

ตารางภาคผนวกที่ 4 จำนวนต้นต่อหลุม และจำนวนฝักต่อหลุมของถั่วลิสงหลังนา ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปี 2559

เกษตรกร	จำนวนต้น/หลุม (ต้น)		จำนวนฝัก/หลุม (ฝัก)	
	วิธีทดสอบ	วิธีเกษตรกร	วิธีทดสอบ	วิธีเกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	3.75	3.50	40.15	40.85
พงษ์สวัสดิ์ ไบบัว	3.48	2.65	33.53	31.20
อ้อม ไชยะโอชะ	4.58	2.73	41.53	22.85
อดุลย์ ชันทองคำ	2.85	2.85	44.58	50.23
ประทีป ศรีวิเศษ	4.68	2.70	69.98	37.93
อำนาจ โกโสภา	1.53	1.58	41.65	30.05
ประทวน มหาพจน์	3.20	3.00	40.25	29.75
อาทิตย์ มหาพจน์	3.55	3.33	42.48	42.48
เฉลี่ย	3.45	2.79	44.27	35.67

ตารางภาคผนวกที่ 5 เปอร์เซ็นต์ฝักดี และเปอร์เซ็นต์ฝักเสียของถั่วลิสงหลังนา ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปี 2559

เกษตรกร	% ฝักดี		% ฝักเสีย	
	วิธีทดสอบ	วิธีเกษตรกร	วิธีทดสอบ	วิธีเกษตรกร
ละคร ศรีธาตุ	87	78	13	22
พงษ์สวัสดิ์ ไบบัว	88	85	12	15
อ้อม ไชยะโอชะ	76	68	24	32
อดุลย์ ชันทองคำ	85	78	15	22
ประทีป ศรีวิเศษ	94	92	6	8
อำนาจ โกโสภา	91	83	9	17
ประทวน มหาพจน์	89	82	11	18
อาทิตย์ มหาพจน์	91	87	9	13
เฉลี่ย	87.88	81.63	12.13	18.36

ตารางภาคผนวกที่ 6 ผลผลิตฝักสด ผลผลิตฝักแห้งต่อหลุม ของถั่วลิสง ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร ปี 2559

เกษตรกร	น้ำหนักฝักสด/หลุม (กรัม)		น้ำหนักฝักแห้ง/หลุม (กรัม)	
	วิธีทดสอบ	วิธีเกษตรกร	วิธีทดสอบ	วิธีเกษตรกร
ละคร ศรีธาดุ	43.00	56.75	26.50	25.50
พงษ์สวัสดิ์ ไบบัว	37.25	45.25	21.75	23.25
อ้อม ไชยะโอชะ	46.50	30.50	19.75	17.50
อดุลย์ ชันทองคำ	51.50	52.00	35.25	35.25
ประทีป ศรีวิเศษ	45.50	45.50	28.25	28.75
อำนาจ โกโสภา	50.00	33.25	34.50	27.75
ประทวน มหาพจน์	44.50	42.00	33.75	19.25
อาทิตย์ มหาพจน์	47.00	24.50	39.50	22.75
เฉลี่ย	45.66	41.22	29.91	25.00

ตารางภาคผนวกที่ 7 การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสงของเกษตรกรสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2560

การยอมรับของเกษตรกร	เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง	
	ค่าความถี่ (N=20)	ร้อยละ (%)
1.พันธุ์ไทนาน 9	20	100
2.การไถกลบตอซัง	4	20
3.วัสดุปรับปรุงดิน		
-ปรับสภาพดิน (ปูนขาว/โดโลไมต์)	3	15
-ใส่ยิปซัม	8	40
4.คลุกเมล็ดด้วยเชื้อไรโซเบียม	11	55
6.ระยะปลูก 50x20 เซนติเมตร	10	50
7.การใส่ปุ๋ย		

-สูตร12-24-12	3	15
-สูตร16-16-8	3	15
-สูตร15-15-15	14	70
8.การป้องกันกำจัดศัตรูพืช		
-เก็บออก	2	10
-ไม่กำจัด	18	90
9.กำจัดวัชพืช		
-สารเคมี (ฟีโพนิล)	2	10
-ใช้แรงงานคน	9	45
-ไม่กำจัด	9	45
10.การเก็บเกี่ยว		
-ใช้มือถอน	20	100

ตารางภาคผนวกที่ 8 การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสงของเกษตรกรสภาพนาในพื้นที่ จ.ยโสธร ปี 2561

การยอมรับของเกษตรกร	เกษตรกรผู้ปลูกถั่วลิสง	
	ค่าความถี่ (N=18)	ร้อยละ (%)
1.พันธุ์ไทนาน 9	18	100
2.การไถกลบตอซัง	7	38.89
3.วัสดุปรับปรุงดิน		
-ปรับสภาพดิน (ปุณขาว/โดโลไมท์)	10	55.56
-ใส่ยิปซั่ม	11	61.11
4.คลุกเมล็ดด้วยเชื้อไรโซเบียม	12	66.67
6.ระยะปลูก 50x20 เซนติเมตร	14	77.78
7.การใส่ปุ๋ย		
-สูตร12-24-12	11	61.11
-สูตร15-15-15	7	38.89
8.การป้องกันกำจัดศัตรูพืช		
-ใช้สารเคมีกำจัด	8	44.44
-ไม่กำจัด	10	55.56
9.กำจัดวัชพืช		
-สารเคมี (ฟีโพนิล)	9	50

-ใช้แรงงานคน	8	44.44
-สารเคมี + ใช้แรงงานคน	1	5.56
10.การเก็บเกี่ยว		
-ใช้มือถอน	13	72.22

รูปที่ 1 คัดเลือกเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย ต.โคกนาโก อ.ป่าดัว จ.ยโสธร

รูปที่ 2 ฝึกอบรมเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง ต.โคกนาโก อ.ป่าดิว จ.ยโสธร

รูปที่ 3 การเตรียมแปลงเกษตรกร ต.คูทุ่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร

รูปที่ 4 การเตรียมแปลงเกษตรกร ต.โคกนาโก อ.ป่าดัว จ.ยโสธร

รูปที่ 5 แปลงถั่วลิสงอายุ 16 วัน ต.โคกนาโก อ.ป่าดัว จ.ยโสธร

รูปที่ 6 แปลงถั่วลิสงอายุ 30 วัน ต.คู่ง อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร

รูปที่ 7 แปลงถั่วลิสงอายุ 90 วัน ต.โคกนาโก อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร

รูปที่ 8 ความสูงอายุ 26 วัน ต.โคกนาโก อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร

รูปที่ 9 การเจริญเติบโตของถั่วลิสง 26 วัน หลังปลูก (วิธีทดสอบ)

รูปที่ 10 การเจริญเติบโตของถั่วลิสง 26 วัน หลังปลูก (วิธีเกษตรกร)

รูปที่ 11 เก็บเกี่ยวผลผลิต

รูปที่ 12 ผลผลิตถั่วลิสง

รูปที่ 13 ผลผลิตถั่วลิสง (ต่อ)